

Asia: VN/4507/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU)

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?**

Viite: VN/4507/2021

Lausunto maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta (MISU)

Ruokavirasto kannattaa vahvasti suunnitelman laatimista Suomen hiilineutraalius-tavoitteiden edistämiseksi. Ruokavirasto pitää esitettyä suunnitelmaa pääasiassa hyvänä, vaikuttavana ja tasapainoisena, sillä siinä on otettu kattavasti huomioon esimerkiksi huoltovarmuuteen, ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuteen, metsänterveyteen, metsänjalostukseen ja -uudistamiseen, vuoroviljelyyn, kasvipeitteisyyteen sekä hiiliviljelyn edistämiseen liittyvät asiat. Ruokavirasto pitää myös hyväksyttävänä tavoitetta rajoittaa pellon raivaamista metsästä ja heikkojen peltolohkojen metsittämistä (vaikuttavuusarviot huomioiden).

Toisaalta Ruokavirasto toteaa, että MISU tulisi päivittää muuttuneen maailmanpoliittisen tilanteen takia esimerkiksi lannoitteiden käyttötarpeiden priorisoinnin osalta (ruokaturvan varmistaminen vs. metsälannoituksen lisääminen). Ruokavirasto pitää tärkeänä myös sitä, että suunnitelmassa esitetään tutkimuksen ja seurantajärjestelmän kehittämistä, etenkin niiden toimenpiteiden ja vaikutusten osalta, joissa vielä epävarmuuksia. Toteutumisen osalta Ruokavirasto haluaa kuitenkin myös kiinnittää huomiota siihen, että toimenpiteiden vaikuttavuuden seurantaan tulee varata virastoille ja tutkimuslaitoksille riittävät resurssit.

Ruokaviraston yksityiskohtaisempia huomioita ja tarkennuksia suunnitelmaan:

Luku 3.5. Ilmastoriskit ja sopeutuminen:

Hyönteistuhot ovat kansantalouden kannalta merkittäviä tietenkin jo paljon ennen kuin vuotuisten hakkuiden suuruusluokkaa edes lähennellään. Metsätalouden tulevaisuuden uhkia voisi suunnitelmassa tarkentaa. Jatkossa tulee ottaa huomioon paitsi nykyiset metsätuholaiset ja niiden ilmastonmuutoksen myötä muuttunut ekologia (kirjanpainaja), myös tulokaslajit (havununna) sekä potentiaaliset vieraslajit (esim. pronssijalososoukko, taigamonikirjaaja) myös laskelmissa (ja kohdassa Epävarmuudet 8.4). Tutkimusten mukaan lämpötilan nousu, lisääntyvä kuivuus ja myrskyt uhkaavat boreaalisia metsiä tulevaisuudessa siten, että ne altistuvat aiempaa enemmän esimerkiksi hyönteistuholle. Asia tulee ottaa huomioon metsien hoidossa ja metsätaloudessa maankäyttösektorin suunnitelmasta riippumattakin. Tämä on erityisen tärkeää, koska metsät tarjoavat jatkossa aiempaa suuremman joukon erilaisia ekosysteemipalveluja (hiili, energia, ravinto, virkistys). Samalla puutavaran tuonti on murrosvaiheessa, jolloin kotimaisen puuhuollon merkitys kasvaa koko kansantalouden tasolla.

Luku 7.20.3 Edistetään metsien nopeaa ja tehokasta uudistamista

Metsänjalostuksessa kehitetään kasvu- ja laatuominaisuuksien lisäksi laajaa mukautumiskykyä ilmastoon, taudin- ja muiden tuhojen kestävyyttä sekä hyvää ympäristöolosuhteiden vaihtelun sietokykyä. Jalostettu viljelyaineisto kykenee pitkällä tähtäimellä hyödyntämään luonnonpuita paremmin ympäristönmuutoksen ja erityisesti pitenevän kasvukauden tarjoamat mahdollisuudet. Metsänviljelyn yhteydessä on myös mahdollista hyödyntää optimoituja alkuperäsiirtoja, jotka soveltuvat viljelyaineiston kasvurytmin ennakoituun ilmastoon johtaen parhaaseen mahdolliseen puuntuotokseen.

Jalostetun metsänviljelyaineiston kasvunlisäys tulevaisuudessa pitäisi ottaa paremmin huomioon MISUn laskelmissa (luku 5.3). Jalostettua metsänviljelyaineistoa on käytetty männyllä ja koivulla 1980-luvulta sekä kuusella 1990-luvulta lähtien, joten niiden aiheuttama kasvunlisäys realisoituu pääosin vasta tulevina vuosina. Metsänviljelyaineiston geneettinen laatu on parantunut jatkuvasti metsänjalostuksen tuloksia hyödyntävien uusien siemenviljelysten käyttöönoton myötä, joten tulevaisuudessa kasvunlisäyksen odotetaan olevan jo nyt toteutunutta suurempi.

2. Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä. Arvioi niiden toteutumista suunnitelmassa.

Ilmastosuunnitelman toimien toteuttamista on kuvattu luvussa seitsemän. Osa toimista toimeenpannaan CAP-suunnitelman mukaisesti (Ei-tuotannolliset investoinnit, säätösaloitus, valumavesien hallinta). Näitä on valmisteltu yhdessä MMM:n kanssa ja näiden toimien toteuttamiskelpoisuuteen ei Ruokavirastolla ole kommentoitavaa.

Luvuissa 7.4.1., 7.4.2., 7.4.3. on kuvattu uusia, turvemaan viljelytoimia (korotetulla vedenpinnalla). Nämä ovat toimenpiteitä, joiden toimeenpanosta ei ole vielä tarkempaa tietoa eikä näistä ole keskusteltu vielä MMM:n kanssa. Yksityiskohtaiset toimien kuvaukset ja vaatimukset puuttuvat, joten toimeenpanon toteuttamiskelpoisuutta on näiden tietojen perusteella vielä vaikea arvioida. Ruokavirasto toteaa, että tarvitaan vielä lisää tutkimusta, tulosten käsittelyä ja määrittelyä siitä miten toimien onnistuminen todennetaan. Luvun 7.8 toimenpidekuvaus TKI-ohjelmärahoituksen jatkuvuudesta ja uudistavuudesta tukee hyvin tätä tavoitetta. Toimeenpanoon on tärkeitä varata myös riittävä rahoitus ja resurssit, jos toimeenpanossa tullaan käyttämään esimerkiksi Ruokaviraston tietojärjestelmiä. Luvussa 7.9 kuvattu kehittämishankkeiden rahoitus ja tieteellisen tiedon jalkautuksen varmistamisen (myös 7.11 kohdan alla oleva tärkeä poikkileikkaava neuvonta-, viestintä ym. toiminnan) lisäksi Ruokavirasto pitää hyvänä sitä, että hankkeissa ja toimenpiteissä kiinnitetään Ilmasto- ja ympäristövaikutusten lisäksi erityisesti huomiota myös taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen kestävyuden, ruokaturvan ja huoltovarmuuden vahvistamiseen. Luvun 9.2 alla kuvattu toteutumisen seuranta ja toimenpiteiden toimeenpanon ja vaikuttavuuden arviointi on tärkeää ja seurannan kehittäminen sekä kansallisesti että EU-tasolla.

3. Muuta huomioitavaa suunnitelmaluonnoksesta.

Luku 4. Keskeinen lainsäädäntö

MEVI- ja kasvinterveyslainsäädännön lisääminen:

Metsälaissa (1093/1996) määritellään metsätalousmaalla kasvatettavaksi soveltuvat puulajit, joiden tulee olla alkuperältään ja muilta ominaisuuksiltaan kasvupaikalle soveltuvia. Metsänviljelyaineiston tuotannosta, markkinoinnista ja maahan-tuonnista säädetään direktiivillä 1999/105/EY metsänviljelyaineiston kaupasta. Direktiivi on toimeenpantu kansallisesti lailla ja asetuksella metsänviljelyaineiston kaupasta (241/2002, 1055/2002) ja niihin on sisällytetty kansallisia vaatimuksia mm. jalostetun aineiston käyttöalueista ja taimien laadusta. Metsänviljelyyn markkinoitavien taimien on täytettävä metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain vaatimukset. Lain tarkoituksena on varmistaa metsänviljelyaineiston tuottamiseen käytetyn perusaineiston korkea laatu, markkinoitavien siementen ja taimien vaatimustenmukaisuus sekä se, että ostajat saavat tarpeelliset tiedot tiettyyn käyttötarkoitukseen soveltuvan aineiston valinnan tueksi.

Karanteenikasvintuhoojien vastaisista suojatoimenpiteistä säädetään kasvinterveysasetuksessa (EU) 2016/2031. Asetuksen tavoitteena on suojella unionin viljelykasvien, viheralueiden ja metsien terveyttä sekä turvata samalla unionin biologinen monimuotoisuus ja ympäristö ja varmistaa kasvien laatu. Asetuksen toimenpiteillä osaltaan parannetaan mahdollisuuksia vastata ilmastomuutoksen aiheuttamiin tuhojariskeihin. Kasvinterveyslaissa 1110/2019 on annettu asetuksen täydentävät säännökset.

7.11.3 luvun kohta tulisi päivittää Horisontti Eurooppa-ohjelman kumppanuuksien osalta (mm. Agriculture of Data).

Maunuksela Liisa
Ruokavirasto